ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 17. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 25. ФЕБРУАРА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 25. фебруара.

Аустро-угарски листови ликују, али пригушено. Штеде нашу осјетљивост. А ликују зато, што им је стигла вијест да је Србија одустала од својих захтјева, попуштајући савјетима великих сила. Ове пак нашле су да пише у правди божјој, на коју се у молитвама сваки дан и саме обраћају, да европски мир треба да откупи и сад, као и прије, у данима Берлинскога Конгреса, српски народ. Освајачи нијесу дужни европскоме миру ништа. И прије, и сад, и потад јачи имају право. Имају право да робе, а робље има дужност да се за европски мир жртвује. По тој теорији може отићи у незајажљиву чељуст аустро-угарску цијело Балканско Полуострво.

Ми смо стојали на гледишту и стојимо, да се европски мир има да брани од разбојника, а не од нападнутих и искасапљених, који бране још само душу у изранављеном тијелу. Силе су нашле да треба стукнути испред разбојника, и навалиле су својим савјетима у томе погледу на братску Србију, захтијевајући да се не брани.

Србија је, веле, послушала савјете великих сила и положила даљу судбину спорнога питања у њихове руке.

Мучимо се да се у овоме хаосу разаберемо, али нам не полази за руком. Питање о Босни и Херцеговини и није било локално наше, него европско, и ми не знамо зашто захтијевати од нас да га предамо бризи европских сила. Њихово је било и остало. Ми смо се јавили као парнична страна и предјавили смо своје право. То је право историско и национално. Оно не може бити уништено, јер је независно од људске објести. Не можемо га скинути са свијета ни ми сами. Можемо се одрећи, али оно је ту ипак, и може се повампирити.

Не можемо ни да разумијемо, да наши захтјеви могу довести европски мир у питање. Имати захтјеве и постављати их, није никада и никоме било уписивано у читуљу гријехова, најмање може бити повод рату. Ако би у њима Аустро-Угарска нашла оправдање да зарати на нас, онда је то један корак даље у насиље, али није наша кривица. Ми бисмо нарушили европски мир само у случају, ако бисмо својим захтјевима хтјели прибавити важност оружјем у руци. То чинили нијесмо, а док не чинимо, не можемо бити ни одговорни. Тај мир није ни мало безбеднији ако нас силе натјерају да своје право угушимо у болу.

Не можемо да разумијемо ни то, шта бисмо имали очекивати од великодушне и хумане Европе кад нас је натјерала да одустанемо од онога што смо у своме несумњивом праву имали смијелости пожељети? Отказати се од захтјева значи одрећи се и од њиховога задовољења, а то је равносилно са губитком свакакве наде. Шта имамо сад да очекујемо, шта има Европа да нам да, какву судбину нашу има она да ријеши кад нас је натјерала да је ми сами над собом изречемо? Изречена од нас самијех, она је и ријешена. И кад су то велике силе од нас захтијевале, немају шта друго да ураде даље, но да учине знак крста су три прста и да изрекну злокобну ријеч: Нека је благословено! Зликовац нека однесе пљачку кући као своје добро, опљачкани нека се уздају у рајско насеље. Земаљски су рај изгубили.

То је, у овоме тренутку, европска правда. Ропћемо на њу, али не из сентименталности, него из гњева. Ропћемо само зато, што се под њеном фирмом врши једна страховита неправда. Иначе нијесмо никад били наивни, нити смо сад, да у какву правду вјерујемо тамо гдје пресуђује сила. Ни у будуће не очекујемо правду. Уздаћемо се само у силу и вјероваћемо да ће бити само оно што сила буде у стању да извојује.

Створену ситуацију послије акције великијех сила у Биограду можемо разумјети само тако, ако је требало да Србија одступи из редова бораца, а испред себе да остави заинтересоване велике силе. Онда се и отказ од потраживања има разумјети тако, да се отказује од засебне акције као парнична страна, и то од захтјева непосредно од Аустро-Угарскре, али не одустаје од својих аспирација као штићеница Европе, која ступа напријед да рјешава спор у његовом укупном обиму.

Остале су нам у памети ријечи мјеродавне личности руске спољне политике, да аустро-турски споразум није ни мало обавезан за Европу, нити може прејудицирати њено право независнога оцјењивања ситуације, створене гажењем једнога међународног уговора и насиљем у погледу проглашења анексије. Турска није била једини чувар Берлинскога Уговора. Турска је могла продати само своја права, али не и право сила потписница. И она је могла продати само бједне остатке свога суверенитета, али никако и оно што припада Европи. Босна и Херцеговина биле су малољетнице (пупиле) сила потписница, зато ове имају право да одлучују шта ће с њима бити кад их онај, ком су на чување и његовање повјерене, хоће самовласно да зароби.

Када дакле не може да потре право европских сила један позитиван споразум аустро-турски, не може га довести у питање ни негативна чињеница српскога отказа од својих потраживања, као што их не би могла да их обавеже и да је Србија своје захтјеве одржала у снази. Њен отказ, према томе, разумијемо ми као ишчезавање с позорнице, док Европа не почне судити и не донесе свој суд.

Да би се боље разумјело ово што бива потребно је констатовати да аустро-угарска штампа нигдје не износи, да се је својих захтјева одрекла и Црна Гора. Од ње се то није тражило, и она се одрекла није.

И још једно се има констатовати. Европске силе могле су утицати на владу у Србији, не и на народ. Ако се је влада било ма у ком облику одрекла онога што је до јако тражила, одрекла се је само у своје име, не и у име народа. У име народа проговорила је Скупштина, и та Скупштина није још обеснажила познату своју резолуцију. Она остаје, она важи, и ње ће се народ и даље држати. Али баш кад би и то било, да Скупштина сама себе пореče, народ себе порећи неће, нити ће од свога права на братски народ, на Босну и Херцеговину и на свесрпско ослобођење и уједињење и једнога магновења одустати. Мађарски народ на примјер хоће независност и потпуну унутрашњу самосталност: он се од тога не одриче кад поједине владе његове у борби с противником под силом прилика декларишу да тих захтјева немају.

Исто тако и српски народ. Од сад па док тече сунца и мјесеца тражиће он Босну и Херцеговину, и радиће на томе да их ослободи. Од сада, као и до сада. Ни једна влада није толико моћна, да то може истрти из душе Србинове. Нико не може спријечити да народ српски не одгајива синове са таквим завјетом у души. Ти ће синови доћи на ред да владају, и њих се ништа не тиче, што су раније владе чиниле. Нарочито их се не тичу обавезе према Аустро-Угарској. Она, која не поштује својих обавеза и свога потписа датога на међународне уговоре, нема права да тражи да се испуњују обавезе дате њој. Нарочито у питању у ком је најсвечаније погазила свој потпис.

Према свему овоме нама изгледа да је шав европске политике у спорноме питању тек за један убод игле коракнуо. Измијенила се форма, али је суштина остала иста. Трајаће тако док форма буде могла издржати терет. А он је још велики. Питање је заплетеније. Баш овом акцијом великих сила и попуштањем од стране Србије ствар је заплетенија постала. Борба донесе који пут да борац поклекне, али то није пораз, нити побједа на другој страни. Донде има још доста удараца да падну с обије стране. Овдје се поклекло да могу изићи у прве борбене редове велике силе. И кад су изишле, онда се тек видјело да су искрсле нове тешкоће и нови заплети. Сад Аустро-Угарска нема према себи нејаке српске државе. Ситуација је још пуна опасности, готово рећи пунија но прије.

Не треба малаксати. У борби се може оклизнути, али не ваља пасти и ваљати се. Смјело и храбро напријед, макар и опет поклекнули под тешким ударцима. Дијеле нам, дијелимо и ми, и бранимо сваку стопу до пошљедњих сила. Аустро-угарска штампа нека ликује, неће дуго. Нека нас призива да се ижљубимо, љубави међу нама бити не може докле су год Босна и Херцеговина у аустриским рукама. Мајка је рекла змији, која јој је уморила чедо: Између нас никада мира бити неће док је успомене на моје мртво чедо. А змија, којој је мајка у одбрани свога чеда одрубила реп, одговара: Ни док је мога кусог репа. Борба се наставља.

Аустро-њемачки „блоф“

Париски лист „Echo da Paris“ доноси од свога сарадника Андре-а Мевила овај чланак:

С постојаношћу треба очекивати догађаје.

Источна криза пролази сада кроз једну врло опасну фазу. Од велике је користи, да се ситуација хладнокрвно расмотри, водећи тачан рачун како о свима опасностима које садржи, тако и о свима увеличањима, којима се старају да се иста обавије.

Те тако је одиста прва дужност Француске да бди над чувањем своје опште политике. Започета игра је одвећ збијена, одвећ озбиљна, одвећ одлучна можда, те нам није дозвољено да се упустимо ма у каква било затезања.

Циљ, којим греде аустро-њемачка политика је двострук: на Балкану се жели наниједти Русији један дипломатски пораз, који би уништио њен престиж и уплив, а у Европи се покушава да се сломи троструки споразум, који је стална препона германским амбицијама. У Бечу се рачуна, а у Берлину нада, да ће изглед једног општег европског рата, у коме ће се сви савези и споразуми довести у искушење, застрашити Француску до тога да заборави на своје обавезе. Те да би се постигао један резултат, који би био триумф по обје савезничке канцеларије, они тамо имају образа да се претварају како весела срца предвиђају општи комешај. Ето у сему се састоји блоф, коме ми од назад четрдесет осам сати присуствујемо.

Одиста, мора се признати да је сценерија изведена добро. А сада, кад се јасно виде карте двију савезница, намеће се питање, да није скорашњи француско-њемачки договор, који је тако јако зачудио лица, којима је врло добро познато поштење дипломације германске, искључиво закључен у циљу да се наша политика заведе а акција збуни. Да ту случајно не лежи нада да, дајући нам задовољење у Мароку, наша отпорна снага неће се ушљед баш тог истог ослабити на другим тачкама? Један часак слабости с наше стране и наш савез с Русијом оде у неповрат, јер она не би могла никако појмити, да ми било из егоизма или плашљивости не смијемо да је помогнемо ако јој запријети Аустрија, за чијим се леђима налази Њемачка.

И баш тиме би троструки споразум отишао у прах и пепео. Али не, неће то бити тако; и ако се у Бечу или Берлину икада гајила слична нада, онда су се грозно преварили.

Није згорега, дакле, да у обијема пријестоницама знаду одмах, да ће Француска, прожета својим дужностима, умјети достојно одговорити свима својим обавезама, *које би могле доћи на дневни ред ушљед мијешања једне треће велесиле у руско-аустриски судар.* И Енглеска такође са своје стране ријешена је да се не колеба са својом стварном помоћу у том случају, а ово треба врло добро узети у обзир, јер Енглеска није, као што смо ми, савезница Русије.

Дакле како јуче тако и данас Аустро-Угарској је од великог интереса да поштује мир. Уосталом не проистиче из садашње ситуације да је свака нада о нагодби ишчезла. Одбијање Њемачке да се придружи помирљивим напорима Енглеске и Француске беше у неколико и предвиђено, а дозвољена је врло основана претпоставка да берлински кабинет даје иза кулиса своме аустриском савезнику савјете умјерености. Уосталом живо се још ради између Париза, Лондона, Берлина и Петрограда, и у тима се мјестима полаже у успјех пријатељских савјета упућених Србији. Барону Еренталу би по сваки начин требало да ослободи дефинитивно своју политику од сваког сумњичења и да отвори своја затворена усташца, те да проговори коју о концесијама, које би се могле дати Србији. Час одлучивања је кушнуо и ако се Аустрија устврдоглави и на даље у своме ћутању, она ће потпуно оправдати узнемиреност славизма и пријатеља мира.

Што се тиче рата, он садржи по оба савезника огромне опасности. Аустрија би имала да се бори са Русијом, Србијом, Црном Гором а може бити и Бугарском, која, како изгледа, не би у томе психолошком моменту напуштила велико дјело славенско. Осим тога ризикује да јој букне буна у сред Босне-Херцеговине, Хрватске и Чешке. На боковима би имала непријатељски расположену Италију, спремну да навали при најмањој недаћи, што би је принудало да одвоји јаки дио своје армије. Истина је, имала би у помоћ Њемачку, али ова, ушљед савеза и споразума, морала би да се на суху рачуна с Француском а на мору с Енглеском, која је сада дивно наоружана за поништавајућу офанзиву. Сваки напор, који би покушала у корист Аустрије, изложио би је ударцима француске и њемачке офензиве. А најпослије не заборављајмо да би француске и енглеске ескадре, захваљујући благонаклоном неутралитету Италије, потпуно овладале аустриским приморјем на Јадрану и блокирала сва пристаништа двоструке монархије.

Да ли ће општи цумбус, којег би Европа постала позорница, бити у сразмјери са изворним узроком, који га може произвести? У томе погледу не може се дозволити никаква сумња. Објавити рат под овим условима, било би са стране Аустрије чисто дјело манитости.

Црна Гора и Аустро-Угарска

Чешки лист „Narodni Listy" доносе под горњим насловом допис са Цетиња, који је био те лоше среће, да га аустриска цензура на два мјеста десеткује, заплијени. Како је овај интервјув од значаја, то га доносимо у цјелини, добротом дописника овог листа, који нам је дао и заплијењење ставове.

Допис гласи:

Имао сам прилику да говорим са једном личношћу, која је у војне и политичке ствари потпуно посвећена. На питања, о узроцима садањег стања, о могућности рата, о изгледима Црне Горе и т.д. одговара:

Црна Гора, благодарећи свом природном положају, јуначкој пожртвованости својијех синова и модерном наоружању, гледа будућност без бојазни и излази јој у сусрет. Историја нас учи, да храбра турска војска, подносећи фанатички свако могуће страдања, са беспримјерном пожртвованошћу с самоодрицањем бројем свагда неколико пута вишим него Црногорци и несразмјерно оружана боље него они, залуд се столећима напрезала, да Црну Гору покори. Сигурни смо, да оно што није пошло за руком дивљим, на смрт ријешеним, синовима Мухамеда може још мање за руком поћи садањој моредној војсци. Особито са обзиром на садање наоружање и јуначки дух Црногораца, који се од тада није промијенио. Познато вам је каквог пожртвовања и жртава је коштало Аустрију покорење мале Кривошије, коју је бранило од прилике 500 бораца, наоружани примитивним пушкама кремењача противу аустриских топова и остраугуша. Не да се ни израчунати каквих би потока крви и финансиских жртава коштало заузеће Црне Горе гдје би Аустрија нашла такве Кривошије на свакој стопи. Ако обратите поглед на окупацију Босне и Херцеговине, видјећете како је џиновског размаха снаге потребовало савладање отпора неколико хиљада људи, биједно наоружаних и ратовању невичних. Имајте при томе у виду, да је терен у Босни био за операције аустриске војске врло повољан. Наш офанзивни поступак у случају рата може бити ограничен; у најгрђем случају заустављен. Али тим још није речено, да ће бити тим заустављено упадање малих црногорских чета, које су у стању кроз ланац непријатељских редова или се тајно провући или, у случају потребе, и пробити у Херцеговину и Босну, у којима ће разбуктати пожар устанка на све стране. За ту сврху није нам потребно много људи. Хиљада енергичних, земљишту вичних и у ватри искусних друга, подјељених на мање чете, од 4—15 друга, довољно је да се ово постигне. За проналажење и сузбијање ових биће Аустрији потребно бар 150 хиљада војника, који ће бити толико тиме заузети, да је већ у напријед искључена могућност да би се могло рачунати на њих при таквој операцији на другој страни. Рад њихов је ограничен искључиво на то да спречавају ширење устанка у већим размјерама. При томе остаје граница Аустрије уз дуж цијелог црногорског фронта главној сили црногорској отворена.

Да би се препречио упад ове снаге у аустриско земљиште требаће Аустрији друга војска од најмање 100 хиљада војника. Задаћа ове друге војске биће ограничена на одбрану границе. За упад у Црну Гору и акцију у њој број је ових недовољан. У осталом Црногорци горе од жеље, да се сретну са непријатељима у својим кршима, да им се да прилика да докажу свијету, да је ханџар црногорски тако бритак и да умије играти по главама непријатељским онако исто као у борби са Турцима и да је данас оружје које чуда чини. Аустрија би се морала да ријеши на колосалне жртве материјалне и животима ако би хтјела да с успјехом спријечи упад главне снаге црногорске у Босну и Херцеговину. Истичем поново, да би овај број аустриске војске био довољан само на одржавање реда у Босни и Херцеговини и у одбрану границе. За заузеће Црне Горе и потпуни пораз њене војске ова је снага потпуно недовољна.

— Је ли вам познато колики број војске Аустрији стоји на расположењу?

— До најмањих ситница. Али нам је познато и то, да мора Аустрија у случају рата с нама држати под оржјем на српској граници најмање 250 хиљада војника, а то у томе случају кад се Србија не би у рат ни упуштала. Осим тога ће Аустрији требати огромни број војске на талијанској граници, како би предупредила упадање талијанских добровољачких чета у Триент (Истру). Ове су чете већ од прије у тијесној вези са сличним четама српским и црногорским. Њихова заједничка акција почела би у случају потребе ма кад истодобно у Босни и Херцеговини и Истри.

Снага ових талијанских добровољаца се не смије да подцјењује. Има их 20—30 хиљада. Рат наш са Аустријом биће им очекивани сигнал за упад у Аустрију што они сматрају као први корак за остварење њихових народних идеала. Ове су чете распрострањене по цијелој Италији и по своме броју стоје крвним и другим везама у својти са великим дијелом талиј. становништва. Број њихов није, наравна ствар, довољан са обзиром на знатно појачано стање, у коме ће бити војска аустриска при граници талијанској и Истри дислокована. Могуће је и то, да ће аустриска војска те чете заопколити, што се неће десити без великог отпора и крви, али главно је да ће своје сврхе постићи. Побуђено јавно талиј. мњење, коме влада неће бити у стању одољети приморће је, да ма и противу своје воље предузме енергичне кораке за спас тих добровољачких чета. Што ће из таквог корака талијанске владе проистећи јасно је.

— Како ће се држати Русија у случају рата?

— Русија ће и поред своје неутралности будним оком пратити ток рата и биће сигурно спремна, да у корист своје југословенске браће, у случају потребе, моћно посредује. Аустрија мора на то рачунати. Ова ће је околност приморати, да држи за такву околност бар по милиона војника спремних противу Русије. Осим тога ће требати Аустрији, са обзиром на своје унутрашње прилике знатан број оружане снаге за одржавање јаких гарнизона у унутрашњости. Под утицајем ових околности биће Аустрија приморана своју, иначе моћну, војску растргнути у више дијелова. Поводом тога су, на сваки начин, наде Аустрије на побједу ослабљене; што би са њоме било у случају неуспјеха, то је питање о коме нећу распитивати. Свему томе је узрок анексија Босне и Херцеговине. Тим кораком је Аустрија порушила међународни уговор присвојивши себи својевољно срце Српскога Народа припремајући тим истодобно терен за коначно уништење самосталности Црне Горе и Србије, које су овим приморане да баце све на коцку и да одиграју најпотоњу игру, на живот и смрт. Они, који би хтјели да свијету докажу да је анексија била неизбјежна и који гледају на корак тај са гледишта чисто аустриског, наводе, да је далматинска обала требала јаке широке полеђине до које је могла само овако да дође. Али ми са гледишта српског, морамо то дјело сматрати за смртно оштећење наших народних и животних интереса и за непосредно изазивање на рат.

— Постоји ли могућност да се овај спор ријеши на начин, којим би се опасност рата избјегла?

— Окренемо ли поглед на гледиште обијех страна наћи ћемо интересе, који себе толико противуријече, да се на први поглед рат чини неизбјежан.

— Али и поред свега тога да ли би се могла ова ствар мирним начином изгладити?

— За то је потребно да се нађе средина, која би била у стању да обије стране ако не потпуно задовољи, а оно бар до таквог споразума доведе, да се крвави сукоб предупреди. То најпослије не би било немогуће, али је дужност Аустрије да у првом реду сама покуша, пошто је садања опасна ситуација њеном кривицом изазвана и пошто ће Србија и Црна Гора свакако бити оштећене, јер би биле приморане један дио браће српске народности жртвовати. На сваки начин да би морали послије аустриски државници цијенити значај земљишта уз дуж српске и црногорске границе по стварности и не одавати се алузијама приписивањем важности неким крајевима, коју они за Аустрију de facto немају.

— На примјер?

— Судећи по данашњем тону аустриске, а нарочито бечке штампе, и по упорности са каквом је Аустрија при са стављању Берлинског Уговора Спич тражила, морамо мислити да не само мјеродавни аустриски кругови, него и један дио јавног мњења обмањује себе, да може Спич у погледу стратеиском парализовати значај црногорског пристаништа Бара. За вријеме Берлинског Уговора није Црна Гора имала готово никаквих топова, а од великих калибра није било ни помена. И Аустрија је, по свој прилици, претпостављала, да наша сиромашна земља ни у будућности неће бити у стању, да их набави. Осим тога, тадањи топови нијесу били тако усавршени и далекобојни као данас. Као пошљедице тога, нијесу биле наше доминирајуће позиције Спичу ни мало опасне. То је све било, по свој прилици, узрок због кога су аустриски државници и војни кругови тако упорно радили на присвајању Спича, коме су велики значај придавали. Али су се околности од Берлинског Уговора потпуно промијениле и то у нашу корист. Наше наоружање модерним и тешким, на велике даљине дјејствујућим топовима, допринијело је нашим доминирајућим позицијама значај, који су требали да имају.

(Овдје је заплијењен став, у коме се говори о одличним позицијама нашим у Бару према Спичу и Ловћена према аустриским утврђењима у Боци.)

— Из овог иллази да Аустрија мора да вас по сваку цијену из позиција које су за њу тако опасне, ишћера?

— То је немогуће! Један поглед на мапу увјериће вас, да се црногорска граница од Кривошије до Бара састоји из непрекидног, на мало мјеста само приступачног, горског ланца, који изгледа да га је провиђење само на одбрану Црне Горе као непробојни бедем створила. Кад би био напад противу Црне Горе само на ово земљиште ограничен, што наравно неће тако бити, била би наша мала земља у стању, сузбити од њега свих 15. армиских корпуса аустриских. То су у осталом ствари које су јасне и које мора да схвати пошљедњи аустриски каплар, који је имао прилике Боку Которску с те стране упознати. Велики трговачки значај је Котор и имао дотле, док је био пристаниште посредством кога је Црна Гора све извозила и увозила. Данас, кад имамо наше пристаниште у Бару, који овим циљевима служи, чека Котор судбину његова сусједа Пераста т.ј. трговачка смрт и везано са њоме коначно напуштање. Једина дакле корист коју би Аустрија имала може се састојати само у томе што Аустрија има интерес, да спречава развиће Црне Горе, али таква је политика извор непријатељства између обије стране и непријатељство рашће тим могућније чим се аустриски државници буду упорније те политике придржавали. Њоме ће Аустрија добити у нама непријатеља који ће бити готов у свако доба и макар с ким, противу Аустрије се удружити. Налази се питање, је ли задовољство постигнућем овог једног успјеха у стању измијенити или парализовати оне велике трошкове, везане са издржавањем јаких посада и ратног материјала за одбрану овога трговачки мртвог, са стратеиског гледишта бесцјељног, силом околности у клопку претвореног пристаништа, које пријети аустриској војној морнарици да ће бити за њу други пут један Порт-Артур.

Гласови поводом анексије

Мишљење сир Томаза Барклан-а

Користећи се присутношћу сир Томаза Барклан-а, који се бавио неколико мјесеци на истоку, „Parc journal" тражио му је мишљење о данашњој ситуацији.

Мирољубивац показао се овом приликом песимиста. Није могуће, рекао је, европски суд, пошто Србија захтијева излаз на море, који би атраверсирао аустриско или отоманско земљиште. То би био захтјев кога европски суд не би могао подупирати. *Био би једини излаз тај, да се одобри Србији закуп за једно извјесно вријеме н. пр. 99 година — једне пруге на земљишту босанско-херцеговачком а на којој би пруги начинила жељезницу.* Овај излаз, — којег сам предложио ја лично — у Бечу није био примљен, *али је, вели, опет врло озбиљно примљен од високих личности, и мислим не би био одбијен, да буде тражен од Србије.*

Упитан за пошљедице рата између Аустрије и Србије, у случају успјешне интервенције од стране Русије, на Барклану су примјећена рђава предвиђања. Њемачка, вели, приморана да интервенира, ударила би на Русију, *а тражила би од Аустрије, ради позајмљене јој помоћи Тирол, како би се приближила Средоземном Мору.*

Барклан није хтио говорити ништа о Енглеској, Француској и Италији, него је истакао само, да је врло критично стање и да би један једини фишек на Дунаву изазвао општи пожар свих велесила, у којему би све мале државе изгинуле.

Аустро-Угарски одговор Русији

Аустро-угарска војна министарства позвала су на „вјежбу" почевши од 1. априла (п. н. к.) 278.000 пјешака резервиста и нешто више од 4000 резервних официра.

Нешто се мрко и стрмо погледују.

Убиство аустриског војника

Као што нас са поуздане стране извјештавају из Вараждина, тамо је ових дана нађен у учионици касарне убијен војник Исидор Бришки, родом из Бедње. На њему је нађена рана на леђима, гдје је тане просвирало и избило кроз срце! Али то ипак ништа не смета, да се тврди како се Исидор убио због несретне љубави! Блажени — који вјерују!

Напуштају Србију

Аустријски и угарски држављани, настањени у Србији, почели су нагло да прелазе у Аустро-Угарску. Вели се, да то чине по савјету аустриског посланства.

Допис из Пљевља

Пљевље, 12. фебруара.

Наша се сусетка Аустрија свима силама труди, не жалећи при том ни жртава ни новаца, да изазове ма какав перед, па да она после, као и увек, лови рибу у мутној води. Њени се агенти размилели по санџаку, и свуда код муслимана причају како Србија и Црна Гора намјеравају да упадну у санџак и да га заузму. Интелигентни човек може лако разумети да су ти гласови потпуно неистинити, али муку мучимо да убедимо старе реакционаре, који стоје под упливом познатог аустрофила и лиферанта Мехмед паше Бајровића. Овај демон српски окупирао све старотурке и опериште с њима по свом ћефу. Његово богаство отвара срца и многом официру турском, који се издаје за младотурчина, и који је разјапио вилице доказујући како смо ми браћа и како треба сложно да бранимо своју отаџбину отоманску империју од сваког напада са стране. И није ни чудо што једне вечери, кад се чуло да ће аустриска војска упасти у Санџак, у касарни није било ни једног официра.

Сви су официри били у госте код нашег „уваженог" паше Бајровића, који их је појио вином и коњаком, а у себи се радовао како ће чути плотун аустриских брзометака, и стварао слику аустриског ђенерала, с којим ће се сутра дан братски загрлити. У касарни су подофицири савесно извршили своју дужност, позвавши војнике на оружје и тако су целу ноћ били у приправности, док су њихови официри пили у здравље домаћиново, коме није света ни сама његова отаџбина.

А зуцка се и о неком поклону једног коња и 500 наполеона Ружди бегу мајору, који је на срећу нашу премештен сада за Тетово. Шта значе овакви поклони официрима турским, ја мислим да не треба коментара. Колико има „паша" утицаја на муслимане види се и по антагонизму који влада међу Србима и Му-

симанима. Он се на свакоме кораку испољава: и при свечаностима, заједничким састанцима, у трговини и у приватном разговору. Ова мржња која влада међу Србима православне и Србима мухамедове вере није од користи ни нама а ни отаџбини нашој, која је сада у почетку свог уставног живота, и којој треба најчвршћа слога њених посланика свих народности и вероисповести. Та слога је потребнија баш у овим врло мутним временима и врло озбиљним приликама за све. Е, али наш вековити непријатељ — Аустрија нема рачуна да гледа како влада љубав и слога међу хришћанима и Муслиманима. Она је већ растурила своје агенте по Санџаку да рове и бушкарају, а о новој години хтела чак и да нам приреди једно „весеље“ — хтела је приредити једну сасвим „невину игру“ — *покољ!* Замислите, да је она успела у томе, с каквом би радошћу њени листови кликтали како у Санџаку нема више мира, од како је она, „културтрегерка“, изишла из њега, а после како ето нема Срба у Санџаку, наравно пошто би били искасапљени као јагњићи. Аустриски агенти већ су на миг онога који их плаћа убили једног честитог Србина и одличног омладинца Данила Шећеровића на дан Нове Године — на дан када се цело Српство радовало новом лету, а наша јадна земља натопила невином крви. Благодарећи присебности нашој избегло се једно зло, које би коштало много жртава и које би донело још више несрећа нашем намученом и многонапаћеном народу.

Да је пао само један Турчин, па макар и последња фукара у Пљевљима, несрећа би била неминовна, али би „цех“ платили само ми, јер немамо ништа у шакама. Као пуноправни грађани ове „слободне“ земље, ми немамо чиме да бранимо свој живот, нема чиме да одбијемо неваљалце и разбојнике, не знамо како да сачувамо част наше породице. И то у славу новог устава, у знак једнакости, слободе и братства. Бедници смо ми, достојни сажаљења. Али ни од куда спаса. Наш глас остао је вапијући у пустињи.

Па шта да радимо, кад и сама влада иде на руку нашим непријатељима!!...

Ето, труну у влажним апсанама наши честити Срби, 10 хранитеља породице, који су окривљени за убиство Данилово. Замислате проније, окривљују се рођаци и другови његови, а убица сербез шета по вароши, улази у ућумат уздигнуте главе, а пролазећи поред апсане презриво гледа на мученике у кавезу, а његов поглед јасно показује шта мисли у себи. Он се смешка и говори у себи: „Е, ђаури, много сте дигли главу, али научићемо вас како се поштују и слушају господари. Један је пао, али нанизаћемо још десет.“ Стим мислима улази онамо, где треба да се дели правда, где не има разлике међу грађанима, одакле је прокламована једнакост, братство и слобода. Зар то није смешно?!...

А наш падишах још одликује овако „савесне“ чиновнике, унапређује, а они врше ма чију вољу, али не само његову.

Јадни мој народе, имаш још много да трпиш, имаш још много да пропатиш, док још у овој земљи влада право јачега, где можеш за новац да купиш све, па и савест заклетих чиновника, где још постоји реч „раја,“ па ма та земља добила и најслободоумнији устав, прокламовала најсветије идеје слободе, једнакости и братства; и ми се грлили и љубили са муслиманима до миле воље, Турчин остаје *Турчин*, а ти остајеш *раја*. „*Уздај се само у се у и своје кљусе.*“

Рат или мир

Одложена одлука

Спољашњи положај, који је постао толико мучан због српског питања на Балкану, још се није разбистрио. Из цјелокупнога метежа противурјечних вијести, разноврсних одлука и свих могућих комбинација, за сада се може извести и утврдити, *да је ријешење кризе одложено*. То изгледа, као кад се двије јаке војске боре цио дан и једна другу не може да надвлада, те, пошто је битка остала несвршена и побједа или пораз нерије шен, сложили су се с једне и друге стране, да закључе мало примирје, да би дахнули душом и прибрали из позаднине нову снагу за још крвавији сукоб.

Дакле, борба ће се продужити, разумије се дипломатска, а кад дипломатија сврши, тад ће се употребити *пошљедњи разлог:* **топови.**

Све се на рат своди

И ако општи европски заплет због српскога питања није изнио на видик још никакву коначну одлуку, ипак, судећи по свему што се догађа, сви путеви воде у рат. Толики је метеж, толико се замутило, толико је разлика у мишљењима и погледима, толико је заједања и показивања зубију са разних страна, и толико су се замеле и ускипјеле разне чорбе и мирођије, да се више не зна, ко је с ким, ко против кога, и да се мора доћи до увјерења, да ову паклену садашњу ситуацију могу разбити и рашчистити само брзометне пушке и топови. Готово сви од онијех великијех изјављују да не желе рата, али зато нико од њих неће да употреби најрадикалнију мјеру, да се рат спријечи. Они изгледају као каквих алкохоличари, којима је већ делиријум запријетио и који знају, да срљају у пропаст и да им нема спаса, ако се не тргну, и опет сваки дан све више пију. Одасвуда се чују гласови против рата; „пријатељи мира“ држе јавне зборове; апелује се на хашки изборни суд; предлаже се да се спор између Аустрије и Црне Горе и Србије преда међународноме суду, али се зато ипак све ближе иде ријешењу сваће помоћу оружја.

Паника у Паризу

У париском јавном мишљењу настала је паника због рата, који је на видику. Први глас, да је Србија одговорила пријатељским великим силама, да не одустаје од својих захтјева, такав је страховит утисак имао на париску штампу, да је настала општа забуна. Орган министарства иностр. дјела „Тан“ почео је да напада Аустрију због њеног упорства и преклиње је Богом живим, да принесе жртву европскоме миру. Он апелује на њену великодушност и тражи да Аустрија учини милосрђе и правду, у чему је увијек била оскудна.

Један чисти републикански лист, који у своме заглављу носи лозинку: „*братство, слобода и једнакост*“, да би иронија на те ријечи била већа, овако узвикује: „*Шта хоће на пошљетку ти Срби? Зар Европа да се ували у страхоте свјетскога рата због мало Босне и Херцеговине?* **Ми имамо да бирамо између мира и испуњења српских захтјева, и на сваки начин одлучићемо се за мир**.

Други један лист (Republique Francaise) одговара на приговоре, који су са разних страна Европе, нарочито из словенских земаља, упућивани француским листовима због њиховога аустрофилскога држања. Поменути лист одговара отприлике овако: Нама се пребацује, да смо изневјерили начела, за која смо се борили и да нијесмо више у Европи први и најодлучнији представници мисли слободе и правде. За слободу и правду пролили смо крви више но што је било потребно и но што нам је било корисно. Срећно смо изашли из тих ритерских времена, у којима су бљештала необичним сјајем наша идеална начела, док су у исто доба наши интереси били гажени и од нас и од других. Лијепа су та начела, али је љепше чувати државне интересе, који нијесу свагда с њима у складу. Ми ћемо радити само оно, што нам буду налагали наши интереси, без обзира на то, да ли ће тијем бити повриједјени чији идеали, или срушене чије заблуде!

Затегнутост између Русије и Аустрије

Затегнутост између Русије и Аустрије добија све оштрији облик. Аустрија тражи, да Србија ступи непосредно са Бечом у преговоре, а из Петрограда одговарају, да Аустрија нема више никаква посла са Србијом, већ са Русијом и преко ове с европским великим силама, које су српско питање узеле у своје руке. Својим захтјевом Аустрија би хтјела да изигра Европу, на име да се посебно погоди и са Србијом као и са Турском, па онда да изађе пред конференцију са свршеним чиновима, које ће Европа имати само да благослови. Русија управо то неће. Она хоће Аустрију да изведе пред европски суд, који ће судити о аустрискоме поступку, а не узети га само до знања. Шта сад остаје Еренталу — пита се бечки Zeit — но да ступи у посебну погодбу и са Русијом и да овој даде какву накнаду као и Турској и Србији, па кад буду сви парничари задовољени, да се свршени чин изнесе пред европски суд, који ће дати само благослов.

Демонстрације у Цариграду

У Цариграду су 17. ов. м. биле велике демонстрације. О њима је турска штампа донела опширне извјештаје, на основу којих и ми доносимо овај извјештај:

У позоришту „Варијете“ у великој улици „Пере“ даје преставе једно слабо оперско друштво из Беча. Њега је субвенисала аустриска влада са 22.000 круна, да дође у Цариград. Оперета „Весела удовица“ од Лехара, у којој се вријеђају Црногорци, заказана је за петак. Сва су мјеста била распродана. Да ће бити демонстрације нико није знао. Иницијативу за демонстрацију узели су Црногорци (у Цариграду живе око 2.000 Црногораца), а радосно су се прикључили и Срби из Босне, а нарочито Мусломани, Босанци и Херцеговци. Па челу демонстраната били су студенти — универзитетлије. Управа позоришта изненадила се кад је видјела у најбогатијем црногорском одијелу обучене госте са револверима у појасу, како долазе у позориште са раније купљеним улазницама. Демостранти су мирно заузели своја мјеста која су била разна: од најбољих до најпростијих сједишта и галерије за стајање. Позориште је било дупке пуно, наравно највише Њијемаца и Аустријанаца. Био је Маркиз Палавичини, аустриски посланик: Конетен, француски посланик; маркиз Композограф и шпањолски посланик, као и велики број дипломата са госпођама. Чим се завеса дигла а на сцену изашли бечки глумци у црногорском одијелу, одмах су, Црногорци и Турци из публике почели да звижде звиждаљкама, да громко вичу: „A bas Autriche! Доље Аустрија! Каролсум Аустрија!“ Па почеше да лунају ногама, да бацају на позорницу труле поморанџе, лимунове, покварена јаја, боце пуне водом, које су се на позорници распрскавале; да бацају на позорницу чак и столице. Маскирани аустриски глумци и глумице побјегле су у позоришном одијелу на улицу дрхтећи од страха и вичући свом посланику у ложи: Herr, Bottchafter, um Gottes willem hilfe! Посланик је блијед ћутећи сједио у својој ложи док није дошла полиција и његови гавази под чијом је заштитом изашао из позоришта и одвезао се у посланство са својим чиновницима и госпођама који су сви били на представи. Демонстрација је узела све већег маха; граја и вика је била паклена, у публици је настала паника, многе госпође пале су у несвјест, а Црногорци су умиривали публику, која се бојала нереда, говорећи, да нереда неће бити, али само да представе неће бити, јер комад вријеђа српске осјећаје и просто је изазивање. Многи несрби из публике пристали су уз Србе вичући: „Vive la Serbie!“ A bas l' Aautriche!“ а Срби Далматинци морнари са аустриске ратне лађе „Таурус“ прилазили су демонстрантима, грлили се са њима и викали: „Тако браћо! Живјели Срби!“ — Полиција није се умијешала, а кад се глумци никако нијесу смјели усудити да изађу на позорницу од непрестане демонстрације, завјеса је спуштена и представа не само што није довршена, већ ни прва појава није довршена. Ово је први случај у Цариграду да је једна представа демонстрацијом осујећена. Цио Цариград говори о томе догађају, одобрава Србима, а осуђује изазивање Аустријанаца у сред Цариграда. Говори се, да ће се представа поновити у понедјељак. Црногорци су, веле, спремни, да осујете и ту представу, још већим демонстрацијама, у којима ће се, кажу, узети још веће учешће овдашњи Муслимани. Кад је представа синоћ спријечена, полиција је замолила три вођена Црногорца, да их о цијелом догађају преслуша. Они су, праћени стотинама Црногораца под сјајним оружјем и мноштвом ђака — студената и грађана, дошли у перски полициски кварт код Галата-Сераја, па су на записнику изјавили, да су демонстрирали, што комад вријеђа Црногорце и да полиција треба да забрани таква изазивања. Кад је исти завршен, они су одмах пуштени и ту у полицији они су са својим пратиоцима громко узвикнули: „Доље Аустрија!“

Турски полицајци, већином Муслимани из Црне Горе, Херцеговине и Босне, одговорише одушевљеним узвиком:

„Каралсун Аустрија!“

Данас се Аустријанци живи не показују по улицама! У Стамболу је велико огорчење против Аустријанаца. У многим кафанама викали су Турци „Доље Аутрија!“ „Живјели Срби!“ и пуцали из револвера у знак шенлука.

Дневне новости

Били на Ријеци. Њихова Краљ. Височанства Књаз Господар и Књаз Нашљедник били су јуче на Ријеци, откуда су се истога дана вратили на Цетиње.

Допутовали на Цетиње. Јуче по подне са Господаром и Престолонашљедником допутовали су на Цетиње и Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагињица Ксенија. Њено Височанство Књигињица Ксенија јуче се први пут вратила на Цетиње, откако је јесенас са Њеним Краљ. Височанством Књагињом Мајком била отпутовала у Париз.

Министарска сједница. Синоћ је у Двору под предсједништвом Господаревим била министарска сједница, која је трајала до доцкан у ноћ.

Корак аустрискога посланства. На другоме мјесту јављамо, да су приликом представе „Весела Удовица у Цариграду чинили демонстрације тамошњи Црногорци и Срби из осталих крајева. Неки су од демонстраната притворени. Тијем поводом турски лист „Икдам“ јавља, да је аустриско посланство у Цариграду код полициске власти учинило корак, да би притворени Црногорци били што оштрије кажњени. Кад аустриско посланство налази за добро да се ненадлежно у ту ствар мијеша покрај турских власти, и ако су представљањем „Веселе Удовице“ Црногорци били изазвани и дубоко увријеђени, онда би била дужност и нашега и србијанскога посланства да не допусте, да евентуална казна демонстраната буде пошљедица само корака аустрискога посланства.

Велеиздајнички процес. У Загребу је прошле недјеље почео велеиздајнички процес, који се води над многим Србима и српским првацима у Хрватској и Славонији. Њих заступају најугледнији адвокати, а сви угледни страни листови изаслали су на овај процес своје нарочите извјештаче. Из тога се види, да је врло велики интерес о овој ствари и на страни. Расправа је почела читањем оптужнице, што је трајало два дана, а трећег дана је настављено преслушавање оптужених које још траје. Интеренсантно је напоменути још и то, да су у току расправе још неки ухапшени, разумије се ради „велеиздаје“.

Тек да се зна. „*Dubrovnik*“ доноси: „Од министарства финансија изишла је објава, којом се приопћује, да је ћесарским и краљевским

благајницама и уредима забрањено примати у платежном саобраћају црногорски и у опште страни новац". А аустриске банкноте и сребрни новац код нас се још прима!

Потребна обазривост. У овим тешким данима, кад се рјешава судбина српскога народа, потребно нам је много озбиљности, хладнокрвности, *обазривости* и *вјештине ћутања*. Обазривост изискује од свију синова Црне Горе, да мотре на сваку појаву, која би им се учинила сумњива и штетна по опште интересе отаџбине. Особито данас ваља пазити на свако сумњиво лице, ако га гдје буде, и пратити сваки корак странаца, који би ма чиме обратили на себе пажњу. Словени уопште, а Срби нарочито, познати су са своје доброћудности и претјеране пажње према свакоме. Та пажња, која се у редовним приликама може схватити као златна врлина, у данима кад свакоме појединцу не би било доста ни сто ушију и очију па да буде довољно обазрив, лако би могла да се изврне у лакомисленост и непознавање свога задатка. Нашим је непријатељима много стало до тога, да дознају, шта се све ради у нашем горском гнијезду, шта се намјерава и како је гдје шта распоређено, те зато данас сви ми морамо бити обазриви више но икад до сада.

Уз обазривост данас ваља да особито његујемо и *вјештину ћутања*. Умјети вјешто ћутати кад треба, много је корисније но Бог зна како мудро зборити кад не треба. Ми смо познати и са своје искрености. И то је прекрасна врлина, али више за анђеле и рај него ли за земљу, на којој међу добријема има и много ђавола, видљивих и невидљивих. У оваквим приликама кад сазнање какве одлуке, мудре мисли, комбинације, намјере и начела путем проливености језика може да буде исто то, што и тачан извјештај о распореду непријатељских засједа, треба свако, и позван и непозван, да буде прекаљен у вјештини ћутања. Нама се неће замјерити, ако на данашње прилике примјенимо једну драстичну реченицу из Св. Писма Старога Завјета, у коме се на једном мјесту од стране пророка препоручује Израиљу, *„да затвори врата уста својих и према оној, с којом у загрљају дијели брачну срећу"*.

Афера цетињских жандарма. Као што смо извјештени, сви осуђени жандарми за приједступ пристали су на пресуду обласног цетињског суда и нијесу се жалили Великом Суду, него само осуђени официри.

Важна напомена. Пошто је уредништво примјетило, да многи своје пошиљке за уредништво упућују како на адресе појединих личности, тако и преко других, то овим ставља на знање, да све пошиљке које се тичу уредништва шаљу само и *искључиво* на адресу: Уредништву „Цетињског Вјесника" (Катунска улица) *јер се у противном неће узимати у обзир*. Претплата и све што се тиче администрације и експедиције треба слати администрацији листа, преко пута Зетског Дома. Овога се треба строго држати ко се буде уредништву или администрацији обраћао ако жели да његова пошиљка има важности.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Пожар у позоришту. Јављају из Њујорка, да је у мјесту Акабулка (у Мексици) букнуо пожар у тамошњем позоришту и то за вријеме позоришне представе у прошли понедјељак. Приликом тога пожара погинуло је три стотине особа. Пожар је захватио и уништио оближњу поштанску и брзојавну зграду.

Велики сњежни сметови. Из Великог Сибиња, у Угарској, јављају, да у вароши и околини владају велики сњежни сметови. Промет на свима пругама је дјеломично или потпуно застао. Војска је призвата у помоћ да помогне, да се снијег са пруга очисти.

Дневна заповијест. О забрањеној љубави причају многе пјесме и романи свију времена, али да би се могло забранити самоубиство због љубави једва би ко повјеровао. Историски документат, дневна заповијест из времена Наполеонова, кад му је слава била на врхунцу, доказује, да је и ово могућно. Гренадир Гердан убио се из пушке у очајању због невјерства своје жене. Одмах послије тога прочитана је војницима ова дневна заповијест: St. Cloud 22. Флореала у IX. год. републике. Гренадир Гердан убио се због љубавних одношаја. Био је иначе ваљан војник. То је већ други случај исте врсте, који се догодио у армији овог мјесеца. Први консул наредио је због тога, да се у дневну заповијест уврсти ово: Војник мора савладати бол и меланхолију, јер изискује исто толико праве храбрости и истрајно понашање душевних болова као и мирно издржавање батериске ватре. Убити се зарад тога, да се избјегне бол, јесте на исто као оставити бојиште пред поразом." Потпис: Bonaparte a Bessieres. Кажу да је дневна заповијест имала своје дјејство, јер од тога времена није се међу гардистима десило ни једно самоубијство због несрећне љубави.

Статистика у Енглеској. Истом објелодањена енглеска модра књига, како из Лондона јављају, доноси ове податке о британском краљевству: Читаво становништво Енглеске износи 387,991.000 становника на површини од 11,323.000 квадратних миља, с релативном густоћом од 35 до 46 становника на једној квадратној миљи. Велика Британија сама броји 44,104.000 људи на површини од 121,390 четворној миљи (око 370 на четв. миљу). Индија имаде становништво од 294,327.000, на површини од 1,767.000, на површини од 1,767.000 четв. миља (166 до 167) остале колоније заједно броје 49.970.000 становника на 9,445.000 четв. миља. Највећи и најнасељенији град државе је Лондон, Гласгов, Калкута, Бомбај, Ливерпол, Мешшестер, Бирмингхам и Модрас, који потоњи имаде 546.000 становника. Остали градови имаду мање од од 500.000 становника. Спољна трговина Енглеске изнаша 36 милиарда и 614 милијона круна.

Пошљедње вијести

— Телеграми Беч. Кор. Бороа —

Дао оставку

Беч. Ђенерал Винзор, управник Босне, дао је оставку, наводећи као разлог, што не познаје језика земље. Њега ће земијенити Варешанин, војни командант из Задра.

Русија за Србију

Биоград. Лист „Звоно" јавља, да је Престолонашљедник Ђорђе посјетио рускога посланика Сергијева, који му је рекао, да је овлашћен изјавити, да ће Русија остати вјерна царевом обећању, које је у Петрограду дано Престолонашљеднику, на име, да ће до крајњих граница штитити српске интересе, па ако затреба и оружјем.

Погодба Аустрије са Србијом

Париз. Лист „Либерте" јавља, да су све силе сложне у увјерењу да ће се Биоград и Беч споразумјети и да ће Аустрија успјети да са Србијом прије конференције закључи *посебну погодбу*.

Руске војне припреме

Петроград. Дума је одобрила 40 милиона министру рата за муницију. У тајној сједници одобрила је 7,485.000 рубаља министру мрнарице за балтичку флоту.

Смутње у Санџаку

Цариград. Листови јављају, да Србија спрема акцију у Санџаку. Порта је добила извјештај, да су у Санџак пријешли српски ђенералштабни официри да проучавају земљиште. „Османишер Лојд" (аустриски лист. Пр. Ур.) јавља, да је војни командант у Солуну добио заповијест, да спреми једну дивизију за Пљевље, а једну за Зибевче.

Враћена муниција

Солун. Пароброд „Крим" француског друштва са 170 тона ратнога материјала застао је у грчкоме пристаништу Пиреју, и отуд ће се вратити у Француску, пошто је провоз за Србију забрањен.

Народно здравље

Слабо тијело, па слаб и дух. — У новије вријеме побија све више и више на површину увјерење, да је у слабом тијелу и слаба душа. Калишер (Kalischer) је тачно посматрао и испитивао 255 душевно слабо развијене дјеце, и нашао је код њих: 80 пута заљечено запаљење средњег уха (Међу њима је било 9 случајева, гдје је уво још точило или гнојило), 9 пута гушу (тутуљу), 19 пута шкрофуљаво запаљење очију, 14 пута мана у изговору, 17 пута главобољу и мигрену, 15 пута слаб вид; 15 пута погрешке друге врсте у оку, 11 пута разрокост, 8 пута мане у срцу 15 пута нервозну наглувост, 3 пут криву ретњачу, 6 пута дрхтање, 21 пут велику болест, 2 пут узетост, 2 пут слабост унутарњег ока, и 3 пут узетост горњег очног капка.

Простри испред болесничке постеље! Сваки тежи болесник је веома слаб и неома осјетљив. И најмању промјену осјети му цијело тијело. Нарочито би неугодно осјетио, ако би из топле постеље голом легом стао на голу земљу, иглу, камен или даску. Пријека промјена у топлоти потресла би му непријатно цијело тијело, па не само што би то за њега било неугодан осјећај, него би му та промјена могла и шкодити. Могла би му н. пр. изазвати јачи наступ кашља (ако је иначе кашљао), зиму и дрхтавицу, завијање у трбуху, сјевање, пролив и т. д. С тога се пред болесничку постељу стеру „топле" простирке. Најподеснија је за то вуна (вунени ћилим, али подносе и друге простирке, које нијесу вунене. Добро служе и асуре (рогожине), а гдје нема ни тога, простире се чиста слама или сијено.

Љековитост храста. У народу се употребљава као лијек храстов лист, млада храстова кора, жир и шишарка. У свима тим дјеловима има танина, а танин стеже и скупља слузокоже, па им спрјечава јаче лучење. С тога се ти дијелови храста употребљавају нарочито као лијек против пролива. У облику воде за испирање употребљују се ти дијелови и против грла или против женског бијелог прања. Меју се и у воду за купање против знојења, нарочито ногу.

Авдина Споменица

Преко уредништва нашег листа на „Авдину Споменицу" су се претплатили:

Ријека: код наставника Вој. Занатлиске Школе Радивоја Вукићевића: кап. Нико Поповић управник царинарнице; Андрија Јовићевић, учитељ Крцун Јанковић, трговац; Јошо Фатић, чиновник поште и телеграфа; Саво Б. Бугар, трговац; Јован Ст. Јовићевић, трговац; Мило Чакић, хотелијер; Петар М. Пејовић, цариник; Јован Газивода, писар капетански; Перо Павличић, чиновник поште и Гаспар М. Паваци, келнер. Свега 11.

Грхово: код Петра Рајковића: Петар Шкеровић, Симо Вукаловић, Гојко Вујачић, Гојко Самарџић. Мирко Миловић, Марко Перовић, Стеван Миловић, Шпиро Вучетић, Милан Кривокапић. Васо Бошковић, Јован Ковачевић, Божо Милић и Петар Рајковић. Свега 13.

Уредништво наше још претплату прима, те свако, ко би желио на ову књигу да претплати, што прије треба новац да пошаље. Цијена 1. круна

ПОДЛИСТАК

Школско и домаће васпитање

О школском и домаћем васпитању с обзиром на наше специјалне прилике и околности

од

Ник. С. Минића

наставника

-:-

Васпитни проблем неоспорно је један од најважнијих а у исто доба и најтежих социјалних проблема. На њему почива цијела друштвена зграда, а од његова успјешна ријешења зависи напредак и будућност друштва и државе. — Отуда је и ријешење овог проблема задавало у свима временима подједнако бриге како државницима и васпитачима, тако и родитељима и свима оним факторима, који су својим положајем позвани, да се брину о васпитању и будућности друштва.

Да у једном друштву завладају морални принципи и морални дух уопште, мора васпитање сву своју снагу развити, да у том правцу развије и ојача смисао и наклоности појединих индивидуа и да њихов рад у чисто моралном правцу упути. У колико је морални смисао јаче и дубље заснован у друштву као цјелини у толико ће се лакше и брже вршити трансформирање моралне снаге на поједине индивидуе и њихово морално везивање и спајање у друштву као једну органску цјелину. Индивидуе с моралним диспозицијама гравитираће друштву као своме природном центру, чувајући интересе друштва као своје сопствене; напротив, индивидуе са супротним особинама деструктивно утичу на цијело друштво поткопавајући најелементарније основе друштва, јер њихов егоистички принцип, па коме развијају своје посебне интересе, стоји у директној супротности с основним друштвеним принципом цјелине и солидарности. — Отсуством моралног импулса у неком друштву, престаје морална релација међу појединим члановима друштва и губи се и ишчезава осјећање солидарности и јединства, које и чини те се свака индивидуа с природном и логичком нужношћу осјећа као члан једне моралне цјелине. Отуда је морална тенденција „condicio sine dua non" сваког друштва, без чега се напредак и развитак његов апсолутно не да замислити.

Друштво пак у коме завладају егоистичке идеје губи све више разлог за своју егзистенцију, а о напретку и будућности тога друштва илузорно је говорити. — Ако разгледамо прошлост људску видјећемо, да су се само они народи могли уздићи на културну и политичку висину, који су имали на здравим и добрим моралним основима породично и школско васпитање. У том погледу дају нам најљепшу илустрацију Римљани, који у доба цвјетања породичног васпитања достижу врхунац политичке и културне моћи, а у доба пропадања породичног васпитања, опада цијело римско друштво, као и њихова културна и политичка моћ, завршујући се напошљетку потпуном катастрофом некада силне и моћне римске империје. Али нијесу једини Римљани, који нам у том погледу могу послужити као веома поучан и убедљив примјер, већ и у данашњем модерном друштву наилазимо на сличне примјере и појаве. Сјетимо се само Јапанаца, који су агресивним радом а брзим и рационалним реформама школског васпитања у модерном духу, дошли за веома кратко вријеме до невјероватних културних и политичких успјеха, којима су задивили цио свијет и остали као јединствена појава у историји човјечанства. У исто доба они су демантовали основни историски закон, по коме свака нација, као и поједина индивидуа, пролази кроз извјесне ступње развића дјетињство, младост, зрелост и старост из које се прелази у пошљедњи стадијум смрти, која се у неком народу јавља у ишчезавању с историске позорнице или у претапању у друге народе: и баш кад се мислило да се Јапанци налазе у овој пошљедњој форми развића они су наједанпут развили непојамну снагу и енергију у свима правцима државнога живота и тиме доказали могућност подмлађивања и старих народа под утицајем озбиљног и рационалног васпитања. — Моћ васпитања несумњива је и бесмислено би било и даље набрајати факта, којима би документовали огромни утицај васпитања, који оно врши на све друштвене елементе. Довољно и с минимум рефлексије посматрати свакодневни живот, па ће се одмах доћи до увјерења о огромној важности васпитања и великој одговорности оних фактора, који се у првом реду брину о васпитању подмлатка.

Сада је вријеме да се запитамо у чему се управо састоји циљ васпитања и да ли сам тај циљ оправдава све оне жртве, које друштво и држава чине, да се томе што боље и потпуније одговори. Етика као морална дисциплина поставља као највећи васпитни циљ развијање и усавршавање моралних и интелектуалних сила у правцу морално-религиског карактера.

Етика поставља овај чин чисто теориски, не бринући се ни најмање о том: да се овај циљ практично изведе и оствари. Према томе овај васпитни циљ остао би за сва времена као један чисто теориски идеал принципа, без икаквих практичних пошљедица и утицаја на друштво, ради кога је и постављен. Зато да тај циљ добије и практичну важност и да његова теориска целисходност добије примјену и на практичном пољу, потребна је једна друга дисциплина, чија ће фукција омогућити да се овај циљ и практично искористи.

(Наставиће се.)

Штампа К. Ц. Државне Шатмпарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић